

HETI SZEMLE

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	—	—	—	—	—	6 korona	—	fillér
Félévre	—	—	—	—	—	3	—	50
Negyedévre	—	—	—	—	—	1	—	50
Tanítókknak és kézműiparosoknak egy évre	—	—	—	—	—	4 korona	—	—
Egyes szám ára 20 fillér.								

Felelős szerkesztő
BÁTHORY ENDRE.
Főmunkatárs
MAROSÁN JÁNOS.
A lap kiadója:
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések stb. a „Pázmány sajtó” címére küldendők, (Iskolaköz 3. sz.)
Hirdetések jutányos árban vételnek fel.
Nyitvatartás sora 40 fillér.
A lap megjelenik minden szerdán.

Választói reform.

Mióta a koalíziós kormány átvette az ország ügyeinek intézését, e felé a törvényjavaslat felé tekintett legnagyobb várakozással minden szem az országban. Pár hónap óta pedig, mióta egyes részletei kiszivárogtak a nyilvánosság elé, valóságos izgalomba hozta a sajtót és a kedélyeket. Most már ott fekszik a mumus a képviselőház asztalán, megismerheti mindenki a maga valóságában.

A törvényjavaslat 148 szakaszból áll, hatalmas indoklás és a statisztikai adatok egész halmaza van hozzá csatolva. Meglátszik rajta, hogy a miniszter lelkiismeretét csinált a dologból, nagy tanulmánynyal s a nemzeti aspirációk iránt a legteljesebb jóakarattal eltelve alkotta meg törvényjavaslatát. Az anyaghalmaz akkora, hogy első tekintetre alig lehet megismerni, annál alaposabb megfontolás szükséges hozzá, hogy megérthesse az ember nagy horderejét annak a célnak szolgálatában, melyet hivatva van megoldani. Gondos tanulmány híján tehát vele szemben

állást foglalni, vagy felülni az ellenséges sajtó hangulatkeltésének, legalább is könnyelműség.

Az új választói törvénynek a magyar elem megerősítését kell biztosítani keresztény alapon. Latolgatni kell tehát, megfelel-e a javaslat ennek a követelménynek, vagy sem. Elő fogja-e mozdítani az a mód, — a plurális — melyet a miniszter e cél elérésére alkalmasnak látott.

A miniszter javaslatában a magyarság számaránya az eddigi 47 százalékról 61 százalékra szökik, a magyarság részére tehát a javulás kétségtelennek látszik, ámde a magyar szavazatokhoz számítják a zsidókat is, pedig ezt jókora részben nem lehet. A zsidóság jó nagy része nem fog hozzájárulni szavazatával a magyar elem megerősítéséhez. Ide a zsidóságnak csakis azt a részét lehet számítani, melyben a hazafias érzés erősebben van kifejlődve. Ez azonban igen kis perzent. Az intelligenciának egy kicsi része. A másik nagyobb rész internacionális törekvések szolgálatában áll. Ott látjuk őket a hazátlan szociálisták táborában, an-

nak tüzet élesztgetik, a kevesebb műveltséggel bírók pedig olyan politikai hitvallásuak, mint a falu. Nagyon sok közülük még csak nem is tud magyarul. Hogy lehet az ilyenekről feltételezni, hogy lelkesedjenek a magyar állameszme iránt.

Ugyanezen oldalról veszélyeztetve van a keresztény alap. A zsidóság között nagyon kicsi perzent az, mely közömbös volna a kereszténység terjeszkedése iránt. Csak az a piczi rész, amely már nem tud különbséget tenni a kóser és tréfli közt, amelyet ugyszólván csak az álszemérem tart vissza a keresztvívótól, — ősök hagyománya, rokonság s több efféle. A többi esküdt ellensége a kereszténységnek. Az ő soraikból kerülnek ki a mérges sajtó ama lovagjai, kik a keresztény társadalom megdöntésére mártogatják naponkint tintába tollaikat, hatalmasan piszkolódva és lerántva mindent, ami keresztény jelleggel bír. Ok a szociáldemokraták vezérei, akikről pedig köztudomásu, hogy magát az Ur Istent is szeretnék detronizálni, hogy ők foglalhassák el a helyét a világegyetem kormányzásában.

Az aranyosmegyesi vár.

Irta: **Marosán Kornél.**

(Folyt. és vége.)

Pár sorban még vissza térek az aranyosmegyesi vár irattárára. Említettem, hogy az irattárat feloszlatták. Mindazonáltal a várban maradt még egy értéktelennek látszó irathalmaz. Gróf Teleki Sámuel bérlőjének, Glück Ignác, urnak szíveségéből egy pár darabot megtekinthettem. Már azok között is ráakadtam olyan okmányokra, melyek kulturális, gazdasági, társadalmi fejlődési s történelmi szempontból is nagyvár lenne, ha végkép elkallódnának. Így, hogy többet ne említsek, megtudjuk, hogy a báró Wesselényi birtok, mely ma 4—5 ezer kereszt életet termel, tisztán Aranyosmegyesen, 1843-ban az összes gabona nemüekből, a környékbeli dézsma keresztelkekkel együtt, jó termés mellett, mint-

tegy kilencszázat tett ki. Meglehet állapítani, hogy az akkori gazdasági viszonyok mellett, egy-egy grófi birtok évenként mindig kevesebbet jövedelmezett, mint amennyi volt a kiadás. Ott hever az iratok között br. Wesselényi Farkas özvegyének, br. Bánffy Máriának hiteles végrendeleti másolata. Br. Wesselényi Ferencz, László és Johanna hiteles egyezségi levelének másolata stb. Mind oly okmányok, melyekből a történet író meríthet, s melyek fontos kulturtörténeti adatokat tartalmaznak. A negyvennyolcz előtti kor arisztokráciájának felfogására és jellemzésére elég világosságot derít az egyes iratcsomókat összekötő schvartzgelb zsinórok.

Ezen iratok egy ideig ott fognak heverni a „puszta templomból” a várhoz szállított három réz koporsók egyikében. De még se kerülnek szemétdombra.

Az 1805-ik évben midőn szó volt arról hogy Aranyosmegyesen felállítják az áll. el-

iskolát felhívtam az akkori tanfelügyelő, Kovács Béla figyelmét a várra, hogy az áll. iskolát oda helyezzük be. Ő az eszmét nagyon felkarolta. Ki is jött a várat megtekinteni és egyéb viszonyokról tudomást szerezni. A termek megfelelő nagyságuaknak, de elhanyagoltaknak s különösen sötétnek találtattak. Konstatálta azt is, hogy ottannyi terem és más helyiség van, hogy nem tudná igénybe venni. Több gazdával egy fedél alatt pedig az iskolának nem volna érdeke. Végre a várnak három gazdája van, már most ezek közül kívül boesátkozzék tárgyalásokba?

Ugy is van. Addig, míg a várnak nem lesz csak egy ura, alig lehet a vár érdekében valamit kezdeni. És leghatalmasabb ura lehetne, gróf Teleki Sámuel.

En a gróft személyesen nem ismerem. Soha sem láttam 30 év lefolyása alatt Aranyosmegyesen. De mindazonáltal ismerem gondolkodási módját, ismerem azon maga-

CSAPÓ LAJOS

SZATMÁR, Deák-tér 7., (I. emelet).

**ELSŐRANGU PAPI-
ÉS POLGÁRI SZABÓ**

Magyar díszruhák, Polgári ruhák,
Papi öltönyök, Liberiák,
Reverendák, Szarvasbőr-
Czimádák, nadrágok,
Palástok, fővegek, Bőr kabátok
készítését elvállalom.

Mindenmü öltöny készítésénél a fősulyt az elegáns szabás és finom kivitelre fektetem, a mellett teljes kezeséget vállalok szállítmányaim valódi színe és tartósságáért.
Nagy raktár hont és angol szövetekben.

Tisztelettel **CSAPÓ LAJOS,** szabó-
mester.

Az a körülmény tehát, hogy a zsidóságnak körülbelül háromnegyedrészre fog birni hármasszavazattal a plurálitás révén, méltán töltheti el aggodalommal azokat, kik a kereszténység megerősítésében látják a magyar faj supremáciájának szilárd alapjait. És addig, míg a zsidóság az eddiginél háromszorosan erővel fog belemenni a választási küzdelembe, a magyarság zöme csak egy szavazattal bír, sőt nem kis számmal lesznek olyanok, akik többedmagukkal fognak kitenni egy szavazatot. A magyarság csak az intelligenciája révén nyer erőben, amely pedig a nép zöméhez épen fordított arányban áll, mint a zsidóságnál.

Még sok retortán fog leszűrődni a javaslat, míg törvény lesz belőle. Habár nem tagadjuk meg tőle, sőt készséggel elismerjük, hogy a legnagyobb jóakarat szüleménye, mégis szükséges megfigyelni, sőt nemcsak megfigyelni, de be is tömni azokat a hézagokat, melyeket a keresztény Magyarország nézőpontjából hagy maga után.

A plurálitás elvi szempontból semmiképen sem sympathikus, ellenkezik a magyar nemzeti hagyományokkal, ellenkezni látszik a jogegyenlőség elvével, ez csak abban az esetben állja meg helyét mint modus vivendi, ha azt a nagy czélt, a keresztény Magyarország megszilárdítását előmozdítja.

Miután itt jogos aggodalmak merülnek fel, szükséges — eltekintve a zsidóság szavazatától —

olyan garancziákról gondoskodni, melyek a keresztény magyar néptulcsulyát kétségtelenné teszik.

A jezsuiták pedagógiája.

Irta: **Bodnár Gáspár.**

I.

A napokban ülte meg félszázadát a szatmári, mintaszerű finevelő-intézet (konviktus) annak, hogy a nagy és szent életű Hám János püspök hívására a jézustársasági atyák ennek a konviktusnak vezetését átvették.

Amikor esendben, minden nagyobb fel-tűnés kerülésével érkeztek, amikor esendes, de méltóságteljes volt a lefolyt ötven esztendő működése, munkája: olyan esendes, mondhatni észrevétlen az ő — igazán — benső ünnepek a félszázadnak mesgyéjén.

Szatmár városa, a szép és nagy, öt vármegyére terjedő egyházmegye, az ország sok-sok részeiben, ahova működésük áldása széthullott, de talán közvetlenül az intézet közelében élő egész sereg nemzedék nem tudott róla. S talán csak e sorok olvasására lobog majd fel százaknak és százaknak emlékezete, hálája az így jubiláló konviktus iránt.

E sorok írója, ki b. e. Meszlényi püspök óhajára a magyar nép számára átirta a nagy Hám életrajzát, tudatában volt és van ennek a félszázadnak megérkezéséről. És hat éven át növendéke vala ez intézetnek. Hát engedte meg nekem, hogy e jelentős nap emlékére, de boldog visszaemlékezéséért is köteles hálából is néhány vonásban rajzoljam meg a jezsuiták pedagógiáját.

Ne mondja senki, hogy ez a kérdés szaklapba való. Nem: ez a kérdés kiválóan arra való és arra vár, hogy a nagyközönség

is tisztában legyen vele. Különben is a nagyközönség körében mindenki azt hisz már ma magáról, hogy pedagógus.

Szellemesen jegyzi meg egy pedagógusunk (v. ö. Élet és iskola: Andor József), hogy tömérdek az önkéntes pedagógus. És ha az ujkori Diogenes lámpával kezében járna fényes nappal a modern városok széles utcáin és a kérdezősködőknek, azt felelné:

— Pedagógust keresek!

Bizvást kinevetnék, mint ezinikus őst.

— Bolond ez az ember. Hisz mindnyáan pedagógusok vagyunk.

Nos, ezek az önkéntes pedagógusok azonnal veres posztót látnak, ha jezsuita pedagógiáról, nevelésről van szó. Sőt még a hivatott, vezető pedagógusok is teljes elfogultsággal, igazságtalan ítélkezésekkel, vas-tag tudatlansággal, elferdített tények sorozataival gondolkodnak, szólnak, adtak elő a katedrákon a jezsuiták nevelési rendszeréről. Jaj a lángeszű, európai műveltségű, világhírű szónoknak, gróf Apponyi Albertnek, mert a jezsuiták intézetében nevelkedett. És nemcsak Apponyinak. Kijut másoknak is. S bár sok-sok minden kitűnőséget elismernek a jezsuiták nevelési rendszerében, nem akarnak meghajolni az angol tudós előtt, aki azt mondja, hogy ha valakinek igaz érdeme van, el kell ismerni, ha még jezsuita volna is. Ugy tesznek, mint a janzenisták, kik a neveléstörténet tanúsága szerint csak azért nem fogadták el a nemes versenyt pedagógiai, nevelési eszközül, mert jezsuiták bizonyították be legesattanosabban kitűnő értékét és hatását.

Szeri-száma nincs azoknak a támadásoknak, gyanúsításoknak, igazságtalan ítélkezéseknek, mikkel ma is a jezsuitákat illetik. Köztudomásu, hogy a jezsuita-rend ellen felhasznált fegyverek és raktárai még most is

sabb célokat, melyekért ő ezelőtt évekkal annyit küzdött és áldozott. Így nem tartom lehetetlennek azt sem, hogy a vár természetével egybevágó célra különösen, ha ezen intézmény, örökidőkre a gróf nevét viselő egész ingyen át nem bocsátaná az egész várat.

Ezelőtt egy pár évvel a színérváraljai járásbíróság nem kapott helyiségeket bérbé. Szó volt, hogy a járásbírótságot a várban telepítenék. Nem lett volna rossz gondolat, de tatarozás és alapos javítások nélkül a várt semmi ilyenmü ezélokra nem lehetne használni.

Ha valamely modernebb intézmény pl. Szatmárvármegye muzeumát akarnók e várban létesíteni, vagy valamely népesebb tanintézetet, p. o. földmives iskolát összekötve valamely háziipari ág művelésével, természetes, a várat a czélnak megfelelőleg restaurálni és helyiségeit használhatókká kellene tenni. Lehet, hogy e munka egy kicsit több költséget emésztene fel mint maga az intézmény czélja megbirna. De itt nem csak a jövő, hanem különösen a mult lehet nyomatékos ok a nagyobb költségek indokolására.

Kulturális életünk fejlődésével annyiféle intézményeink vannak már eddig is, sőt

lesznek ezentúl is, hogy az erre hivatottak bizonyosan találának a sok közül egyet, melynek elhelyezése az aranyosmegyesi majdnem ezredéves várban épen bele illenék. Vidéke egészséges, vize kitűnő, vasuti állomása van kettő is. Ezekén kívül a község a körülötte fekvő 5—6 községnek középpontja, s mint ilyen hazafias, kulturmissiója alatt tartaná azokat.

Még a legutolsó esetben sem kellene elhanyagolni magtárnak. Hiszen nem is arra való, nem arra a czélra épült, csak szükségből használják e czélra. Akkor is valamely oly természetü gyárat kellene bele alapítani, mely nem érintené a vár iránt való kegyeletérzést. Mindazáltal a várat kiemelné a nem-bánomság, a nemtörődömség kátyujából. Ennek a vidéknek nagy szüksége lenne egy ily munkát adó telepre, p. o. szövőgyár, magyar gyermekjáték készítőgyár, vagy más ilyen valami. A községemnek van 12,592 holdas határa. Ebből mintegy ezer hold lehet a község paraszt lakosságáé. A többi uradalmi és középbirtokossági birtok. Lakosainak száma 3148, kik közül mintegy 2600 háztalan zsellér. A zsellérek közül még le lehet számítani mintegy 300 lelket urasági külső és belső cselédnek. A többi kevés kivétellel

földmívelési napszámos, kiknek nyáron át még csak van munkájuk, de télen mondhatni semmi. Az agrár-szocializmust e vidéken először ide huzezolták be, még pedig olyan egyéneknek, kik az iskolába soha sem jártak, irni olvasni nem tudnak. Ez megdönti egynémely oldalról szivesen hangoztatott azon téves fel-fogást is, hogy nem kell a parasztot annyira kiművelni. Bizony kell azt, sőt lehetőleg értelmessé kell nevelni. De gondoskodni kell egyúttal arról is, hogy értelmét és munkacerejét fel is használhassa.

Mint említém, az aranyosmegyesi várral a legutolsó esetben is a föld nyomorult népének szolgálhatók az érdekeit. A multban a haza ellenségei ellen és védelméért állították az ily várakat. Semmivel sem tartanám lealázóbb feladatnak, ha most a hazának fiait fogadhatná magába s megmenthetné őket a nyomortól és elzülléstől.

Tudom én, hogy igénytelen az én szavam. Soraim is elég halványok, de érzem, hogy az igazságot akarnám szolgálani. Az igazság pedig: hej de sok nemes lelket indíthat gondolkozásra, esetleg a legilletékesebbeket cselekedetre is.

— Két szentkép diszes aranyozott kerettel ingyen, ki 25 forinton felül bevásárol —
Krámer Jeremiás butorkereskedésében **Szatmár** a színházzal szemben.

Helyben készült legjobb minőségű ebédlő és hálószoba berendezések olcsón kaphatók.

Lelekészek és tanítók részére 10% árkedvezményt nyujtok.

Pascal levelei. Ezeket a leveleket is elferdítették, meghamisították. Különben Pascal maga is beismeri, hogy egy könyvet olvasott, a többit úgy más kézből kapta. Tehát utszéli pletykát használt fel komoly képű forrásokul.

És ezen rendezett, tudatos és sokszor, legtöbbször embertelen támadások daczára rengeteg nem katolikus is bizalommal küldte gyermekeit a jezsuitákhoz, mert intézetük, iskolájuk nevelés és oktatás tekintetében minden más iskolát és nevelő-intézetet felülmulott. És ma is bizvást kiállja a versenyt a leghíresebb nevelőintézetekkel, iskolával.

A jezsuita-rend keletkezése óta, illetőleg nevelő-intézetekben való működése óta minden időben történeti hitelességgel rendelkező adatok birtokában vagyunk arra nézve, mily kitűnő nevelőknek bizonyultak a jézustársasági atyák.

Mikor például a jezsuita-rendet eltörölték maga II. Frigyes is azt írja d'Alembertnek:

— Ti francziák! Még meg fogjátok bánni a jezsuiták elűzését és az ifjuság nevelésében nemsokára hiányt fogtok tapasztalni. Vajjon a francia ifjuság nevelése ma is különb kezekben van-e? Sokat lehetne erről írni és izütleileg ide kapcsolni. De helyem szük.

Verulami Bako ezeket írja:

— Ami a pedagógiát illeti, végy példát a jezsuiták iskolájától, mert jobbak nem léteznek. (V. ö. dr. Kellner L. porosz királyi kormány- és isk. tanácsos: Képek a nevelés t.)

Más helyen pedig így beszél:

— Ha a jezsuiták szorgalmát és működését szemlélem, ha nézem, mit tesznek a tudomány fejlesztésére és az erkölcsök nemesítése érdekében, jut eszembe Agesilaos szava Pharnabacesről: „Mivel ilyen jeles, kitűnő vagy, kívánom, hogy báresak a miénk volnál. (Bakon: A tanulmányok haladásáról ez. munkája.)

Igy gondolkodnak bizonyosan a mai szabadkőműves páholyokban is. És így is cselekszenek a liberális szabadgondolkodók, modernista védők táborában, mikor aztán egy-egy megtévedt jezsuita tudós (hiszen a jezsuita is ember és főleg ha zseni) övék leszen. Akkor dicsőítik, magasztalják, megkoszorúzzák, szobrot emelnek neki.

De hogy is ne látnának veres posztót ezek az urak a jezsuiták népszerűségében, mikor pl. a XVII. század elején körülbelül 14 ezer növendékük volt a párisi provinciában és több mint 1800 egy másik kollégiumban. A XVIII. század közepe tájt, ép a társaság feloszlása előtt, 22.589 volt tagjainak száma és 669 kollégiumban, 117 szemináriumban tanítottak. (Oscar Browning: A nevelés elméletének története 55. lap.)

Hát ezek történeti tények. S miként a társaság életre kelésének legelején és azután az idők folyamában napjainkig úgy volt, úgy van, hogy soha rendnek, társaságnak annyi ellensége, de annyi bálmulója, dicsőítője nem volt, mint a jezsuitáknak. Sokan gyűlölték és gyűlölik, de sokan szerették,

szeretik és az elismerés zászlaját hajtják meg az ő pedagógiai rendszereik előtt is.

Nem érdekes-e tehát kutatni, keresni, hol van e jelenségnek forrása? Melyek azon erők, melye e szeretni való, ellenségei előtt félelmetes, gyűlölt „fekete sereg“-nek pedagógiáját ma is, három század után frissen megőrizte, sőt a legmodernebb korba is elhelyezni és áldások forrásává tudta tenni? Elannyira, hogy legnagyobb, legádázabb ellenségei is úgy nyilatkoznak: „Bármennyi gáncsot, rágalmat szórtak már három százada a jezsuiták fejére, ki kell venni általában e vád alól a pedagógia ügyében tett szolgálataikat.“ (I. h.)

Hát igen, ezt a kérdést igyekezünk megvilágítani a következő igénytelen cikünkben.

II.

A jezsuiták a kath. egyház legbátrabb, legeselekvőbb katonái. Rendjüket Lojola Ignác alapította. Érdekes volna e kitűnő, a szentek sorába emelt pedagógusnak, azelőtt vitéz katonának életéről csak érintőleg is egyetmást írni. Ám e részletesebb kitérésre itt helyem nincs.

Tagadhatatlan, hogy e rend a kath. egyház védelmét, vesztett befolyásának helyreállítását, visszaszerzését tűzte ki feladatául.

És ha a protestantizmus a szabad kutatásra és tudományra támaszkodott, saját állítása szerint: a jezsuiták ugyanezen fegyvert használják fel az új tan ellen való harcban.

A szellemi támadást csak a szellem fegyverével és védelmi eszközeivel lehet visszaverni. Ez az ő programjuk.

Természetes, hogy első sorban az ifjuság nevelésére, kiképzésére vetik sas tekintetüket. S mert fegyverük a tudomány, a protestánsok felsőbb iskoláival szemben ők is állítanak magasabb jellegű iskolákat.

Tanítási rendszerüket nagy, körültekintő gond és tapintatosság közben csak 1558-ban állapítják meg és hirdeti ki az akkori rendfőnök: Aquaviva. E rendszert először saját iskolájukban kipróbálják és a nyert tapasztalatok nyomán véglegesítik.

Mesteri mű ez a tanítási rendszer.

Megmutatta az idő kitűnő voltát. Hiszen több mint 200 évig változatlan marad. Ujabb szervezetében is csak a kor követelményeihez alkalmazkodik, de gyökere ugyanaz. Friss, üde és nagy tapasztalatok forrása.

Nem akarom ismertetni iskoláik szervezetét itt részletesen. Csak általános jellemző vonásokat adok.

Legfőbb törekvésük volt a jezsuiták iskoláinak, kollégiumainak, hogy tanítványaik individuumát, egyéniségét, hajlamát kiismerjék. Tehát nevelésük, oktatásuk központjává magát a tanulást tették, ami nevelési módszerre a modern pedagógia csak nagy későn törekedett. Tehetségét, hajlamát figyelték saját növendékeiknek is és ennek megnyilatkozása szerint irányították, fejlesztették tovább. Így van az ma is.

Főfeltételük volt, hogy az oktatást és nevelést összeköthessék. A jezsuiták főleg azon ifjuság vezetését és képzését vállalták

magukra, mely ifjuság bent a kollégiumban, a konviktusban lakott. Közvetlen felügyelőik, ugyszólván egészen családias nevelésük oltalma alatt.

A tantárgyak koronája a hittan. Pedig e tárgynak aránylag kevés időt szentel a tanterv. De melynek szelleme minden tárgyba átömlik. Ők ugyanis hithű katolikusokat akarnak nevelni. Meggyőződésük, hogy a jó katolikus ember egyszersmind minta polgára leszen nemzetének, hazájának.

És hogy meggyőződésükben nem csalódtak, hogy ők igaz, ideális nemzeti polgárt akarnak és tudnak nevelni, csattanósan igazolja a következő eset:

Mikor 1846. évben Thiersz vádakkal lépett fel a jezsuiták ellen (a vádak ismeretesekek), 600 volt növendékük, kik Franciaországban a legkülönbözőbb állásokat foglaltak el: a rendről ünnepélyesen és nyilvánosan a következőleg nyilatkoztak:

— A legtisztább forrásokból itatván lelkünket, neveltek bennünket... Szeretnők, ha Franciaország megtudná, hogy a jezsuiták rágalmozott nevelése igazán és egyedül katolikus. S hogy mi, akik általuk a katolikus vallást a hazafiai kötelességgel, nemzeti büszke érzéssel összekötni tanultuk, csak annyival jobb polgároknak és a valódi szabadság annyival igazabb barátainak érezzük magunkat. (I. h.)

Azt hiszem, hogy a magyar ifjuság az a nagy, tiszteletreméltó száma, mely Magyarországon, a mi édes hazánkban a jezsuiták intézetében tanultak, nevedtek: ezt az okmányt ma is kiállítják és meggyőződéssel, hálával egytől-egyig alá is írják.

A jezsuiták tiszteletben tartják, fejlesztik, sőt tüzelik a nemzeti érzést... ezt valom, mint ki ma sem engedek egy jottát sem az okos sovinizmusból, mint ki igenis a jezsuiták neveltje vagyok. És vallják, elismerik, hirdetik ezren és ezren. Volt és van-e tüzebb magyar költő, hogy a sok közül csak P. Rostira hivatkozzam? Tanították-e lelkesebben a magyar irodalomtörténetet e gyújtó hatással rendelkező páternél? Emlitem-e a nyakig magyar jezsuitát: Mladonieczky pátert? Hát Flodugnál ismerte és szerette-e valaki jobban a magyar népet? Hát, hogy ezt is mérőre tegyem, van-e szebb, aranyosabb lapja a mi magyar irodalomtörténetünkben, melyre halhatatlan nevűket a magyar jezsuiták tipikus példányai: Faludi, Pázmány Péter, Káldi, Rajnis és a többiek írták?

Bizony, bizony, jól mondja az angol író, hogy ha valakinek igaza, érdeme van: azt el kell ám ismerni, ha mindjárt jezsuita is.

A jezsuitánál azonkívül önfeláldozóbb nevelője nincs a világnak. Ő egészen az ifjuságé. Lélekben és testben egyaránt. Igazi atyja az ifjuságnak. Mindenkinek mindene. Bámulatos az a bensőség, csudás önfeláldozás, amivel hivatásukat a jezsuiták teljesítik. Ezt csak az a magasztos ezél, az élet örömeiről való teljes lemondás teheti lehetővé. És még egy nagy hatalom, mely a legádázabb ellenség előtt is tiszteletreméltóvá kell, hogy tegye őket.

UJ RUHA-ÜZLET!

KORAI ÁRMINNÉ

Augusztus 1-én nyílt meg Szatmáron, Deák-téren, (a Fehér-ház mellett)

kész férfi-, női- és gyermekruha-üzlete,

UJ RUHA-ÜZLET!

ahol a legolcsóbb árak mellett nagy választékban kaphatók férfi-öltönyök, felöltők, utazóbundák, különféle gyermekruhák, valamint dús választékban a legelegánsabb női kabátzikkok.

A jezsuiták nevelői személyisége az erkölcsi tisztaság magaslátán, kristályában áll a növendék előtt.

Amit a modern és még a régi pedagógusok az ő, a jezsuiták nevelési rendszerében kifogásoltak vagy kifogásolnak, tapasztalatból mondhatom, szóra se méltó. Sőt többje előnyükre szolgál.

Igy például, hogy a jutalmazást és büntetést, mint nevelési eszközt tulságba viszik. Hogy a jezsuiták növendékei a jutalomért tesznek mindent stb. stb.

Hát annyi igaz és semmi más, hogy szent Ignác, a jeles pedagógus a jutalmazást és büntetést, mint pedagógiai eszközt, nagy pszichológiai tudással és nagy mérsékléssel illesztette a nevelés eszközei közé. Első helyen a dicséretet és elismerést és csak aztán a félelmet a büntetéstől. S ez utóbbit rendkívüli nagy tapintattal és csak a legvégső szükség esetén állította nevelési rendszerébe. Olyannyira óvatosan, hogy a világ összes pedagógusai Lojolai szent Ignácot tarták az akkor tájban nagyon is divatos testi fenyíték korlátozójának.

A versengésről is esik szó a jezsuiták nevelési rendszerének kisebbitésére. Erre nézve már megtettem észrevételemet. De legyen szabad hivatkoznom jeles pedagógusunkra, Felméire, ki így ír:

— A jezsuiták elvetették a versenyzést, mint erkölcsileg káros. De nem adott igazat nekik a tapasztalat, mert növendékük akarata elpetyhüdt. Vagy mint Pascal mondotta: nembánomságba esett. A szakács elhatározhatja, hogy kenyeret süt kovász nélkül — ugymond Vood — mint ahogy egy pedagógus fölteszi, hogy kormányoz egy iskolát verseny nélkül. A jezsuiták a nemes versengést jó kovászul használják.

A jezsuiták a kereszténységnek főelvéből indulnak ki. Mint irtam, ezt az elvet évszázadok próbálták ki. És mindig jól beváltak. A jezsuiták eszközei: az egyéni becsvágy kifejlesztése jutalmazásokkal, tapintatos büntetésekkel, ünnepélyekkel és vitákkal. A jezsuiták nevelési rendszere tehát zseniálisan egyesíti az egyéni nevelést, melyet legnagyobb pedagógusok, mint Locke, Montrigne stb., csak külön nevelő alkalmazásával tudtak megoldani. És az iskolai nevelést, melyről ugyancsak pedagógusok írják, hogy megöli az egyéniséget. A jezsuiták egyszerre nevelnek egyénileg és iskolailag is.

És ebben rejlik azon eredménynek titka, melyeket a jezsuiták minden időben fel tudtak mutatni. Ez, hogy a jezsuiták iskolájából mindig kerülnek ki jelentős emberek. A társadalom minden osztálya számára. (V. ö. „Magyar Állam” Iskolai Értesítő.)

Harminckét esztendeje, hogy a jezsuiták nevelő-intézetéből kiléptem. Ma is emlékezettel esüggök azon hat esztendőn, melyen át ifjúságom legszebb napjai teltek el. Ma is úgy megyek oda mint otthonomba. Ahol gyermekéveimet eljártam és ahol alapját szereztem

meg mindazon igénytelen eredménynek, amit felmutatni tudok. Ahol megpihenek, ahol megvigasztalodom az élet harezától kapott sebek bántó fájdalmai közt. Ahol még a hálátlan-ságot is meg tudom bocsátani, amiben az életben oly gazdagon részesítenek. Ahol kedélyem kiderül, mint a természet egy-egy bozót után.

Mennyire csalódnak, akik azt hiszik, hogy ezek a nevelő-intézetek ridegek, szellemtelenek.

Nem egészen otthoniasak! Ha az a valódi boldog élet, hol a munka és a játék, nemes szórakozás ritmikusan váltakozik, akkor ez az igazi boldog élet.

Gyakori ünnepek ragadják ki az ifjút a mindennapi élet kötelességeiből. Szindarabokat adnak elő az ifjak. És engedtessek meg nekem elárulnom azt a nekem kedves naiv-ságot, hogy én már konviktor koromban szerkesztő és színűirő voltam. Kis lapot, írott lapot szerkesztettem: és P. Tamással szindarabot is irtunk. Olyan magyar, nemzeti szindarabot, amelyben vitéz magyar huszárok érkeztek Rómából, Páduából, Mantuából stb. helyekről. Gyöngé, volt de magyar és nemzeti minden ízében. És a közönség, az ifjúság, a páterek, a fráterek, a szolgaszemélyzet nagy serege nem buktatta el. Tapsolta és másnap megújráztatta.

Hát így, ily környezetben, ily nevelő karok közt nevelkedett pár-ezer ifju abban az intézetben, ahova ennek előtte fél századdal költöztek be a jezsuita atyák.

Irodalom. — Művészet. VECSEY.

A hét művészi eseménye a világhírű magyar hegedűművész, Vecsey Ferenc egyet- len hangversenye, melyet Benkő Miksa zongoratanár közreműködésével szombaton este tartott meg a városi színházban. A színház ez alkalommal zsufozásig, válogatott díszes közönség töltötte be. Az elite-publikum soraiban ott láttuk Pemp Antal pápai praelátus, kanonok s zárda superiort kíséretével. Vecsey Ferenc — bár még alig 17 éves — rendkívüli, Istentől megáldott, kész, kiforrt művész, a szó legteljesebb értelmében. Nincs mit esodálkoznunk azon, hogy az egész világon, ahol megfordult, csak diadalt aratott, mert az ő művészi tökélye, tudása oly nagy, oly pompásan csillogó, hogy azzal lehetetlenség meg nem hódítani a szép, a művészet iránt teljes közönnyel viselkedő publikumot is. Annál könnyebben bánt el velünk, kik már ismerjük őt s magasan szárnyaló művészi tudását. A fiatal művész nem csak a hegedűjével, hanem a közönséggel is tud bánni. Első számai — bár tagadhatatlanul szépek voltak — csak a normális siker keretein belül mozogtak, a három utolsó szám már, melyekben a fiatal Vecsey technikájának, művészei ihlettségének non plus ultráját láttuk ragyogni, fényben uszni, valószínűs tapsorkánra, tomboló éljenzésre és zúgó tetszésnyilvánításra ragadta a megbüvölt

hallgatóságot. Bámulatos az a hatás, melyet e virtuoz elérni tudott művészi játékaival; mintha nem emberi elme, nem emberi kéz működne, hanem egy képzelt varázshedűs. Nem esoda, ha a közönség még sokáig szeretne volna hallgatni kedvencét s igen kellemetlenül éreztük magunkat, midőn Vecsey Feri bucsumosolya után a színházat ott kellett hagynunk.

Benkő Miksa zongoraművész szintén osztatlan tetszést és elismerést vívott ki gyönyörű zongora-kíséretével, a tapsból, óvációból neki is jutott bőven.

SZÍNHÁZ.

„Leár király.” Az első ifjúsági előadás a mostani f. szini sasonban szombat d. u. volt, mely alkalommal Schackespiare „Leár király” című tragédiája került színre. Hiába, ha szép, klasszikus szindarabot akarunk látni, nézzük meg Schackespiare darabjait, szemelket gyönyörködött dolgok. A szombati előadást a jók közé sorozhatjuk. Peterdy a czimszerepben valódi művészi alakítást nyújtott, szépen nyilvánult meg minden jelenetben Peterdynek kiváló drámai talentuma, melyet többször is szeretnők élvezni s szeretjük hinni, hogy lesz is benne módunk. Érczkövi Károly egy nem neki való szerepben (Kent gróf) állt szinpadra s játszott — hatástalanul. Ez a szerep Fodor Oszkárt vagy Szóts Andrást illetné meg. Érczkövi csak maradjon meg az őt megillető énekes szerepkörben. Sándor Julia szép alak volt a (Goneril) szerepében. Egy pár sikerült jelenete volt Somogyinak is az udvari bolond szerepében. A darab szép hatást ért el, de az utolsó felvonás elmaradt, a villany megtagadta a szolgálatot és az egész színház egyiptomi sötétségben uszott. Így ismét előkerültek egy pár perczre a régi jó idők világitó eszközei, a gyertyák, míg a közönség kivonult a színházból.

„A Baba” Nagy hiányát érezzük annak, hogy a társulatnak nincs tenoristája. Példa reá a vasárnapi „Baba” előadása, mikor is Tibor Lóri asszonyának egy férfi szerepet kellett leénekelnie, melyet rendes körülmények között egy tenorista alakít. Tibor Lóri megbirkózott a szereppel, de elvégre egy coloratour-énekesnő nem játszhatik mindent. Vasárnap este különben Balla Mariska volt ismét az est hőse a címszerepben. Igazi baba volt: kedves esinos, eleven szóval kifogástalan. Rónai Imre, Hercege Vilmos és Somogyi Károly komikus szerepeikben jól megfeleltek feladatuknak. A többi szereplőkről nincs mit mondanunk.

„Szobaleány.” Kedden, 17-én, este premiere volt a színházban, egy elégjő francia bohózat került bemutatásra meglehetősen szép számu közönség előtt. A darabot, mint általában minden francia bohózatot, szerelmi kalandok, bonyodalmak össze-vissza kuszált jelenetek és végül az ezekből való kibontakozás jellemzi. Az összeállítás neveltető helyzeteket teremt a szereplő színészek pe-

Uj vaskereskedés! SZELES BÉLA vas és szerszám kereskedése Uj vaskereskedés!

Deák-tér 2. szám. SZATMÁR. (A városháza mellett.)

Ajánlja a n. é. közörség szives figyelmébe dúsan felszerelt árúraktárát mindennemű vasanyagokban, u. m.: rudvas, vaslemez, huzal, huzalszegek, vaskályhák, lemez és öntött vasedények, vasalók, evőeszközök, ollók, zsebkések, épület- és butor-vasalások és minden e szakmába vágó árúban.

A Diabolit olaj (szagtalanító minden fertőző helyre) és az **Admirál pormentesítő olaj** egyedüli elárusító helye.

Kiválóan fontos iskolák, hivatalos helyiségek, kórházak, kávéházak, nyilvános magánklosettek és pissoirok részére.

dig igyekeztek a helyzeteket kihasználni és a közönséget megnevetetni, mi egyik másiknak sikerült is. Az előadás eléggé simán egy pár döczenést leszámítva gördülékenyen folyt le. *Kendi* Boriska alakította a czimszerepet (Nelly Rosier) s mondhatjuk, hogy teljes mértékben megfelelt a hozzáfűzött vázlatnak csinos, elfogadható cocette volt. *Fodor* Oszkár (Albert) szintén jó volt, egy helyen a jelenetben talán túlzott is a kiabálásával, mi a hatás rovására ment, de azért játéka általában megfelelő volt. Jó szerepe volt még *Rónai* Irénnek (Legris), ki igyekezett a szerepében levő humort értékesíteni. Már *Sipos* Zoltánról nem mondhatjuk ezt, mert ő szerepének (Lavirette) kidolgozására nem fordított elég gondot s ha pályáján sikereket akar elérni, több gondja legyen a szerepére. A többi szereplő is igyekezett ki-kiteltsége szerint a darab bemutatását elfogadhatóvá tenni, mely egy két estét betölt, de cassa-darab soha sem lesz belőle.

Itt megemlítjük még azt is, hogy nagyon kívánatosnak tartjuk a *Mihályi* Ernő felléptetését, hogy a tenorista hiány végre rendezve legyen. Szükséges a társulatot egy másodszebrettel és egy jó komikával sürgősen bővíteni. Reméljük, hogy *Heves* igazgató figyelemmel lesz eme közóhájra és a hiány mihamarabb pótolva lesz. (M-n.)

Színházi heti műsor. Ma nov. 18-án, szerdán: *Bohémszerelem*, operette Páros.

19-én, csütörtökön: *Annuska*, vígjáték. Páratlan.

20-án, pénteken: *Milliárdomos kisasszony*, operette zóna. Páros.

21-én, szombaton: *Bohémszerelem*, operette. Páratlan.

22-én, vasárnap délután: *Falurossza*, népszimű.

22-én, vasárnap este: *Magdolna*, népdráma. Páros.

HIREK.

November 10. Megdicsőült Nagyszonyunk, Erzsébet királyné emlékezetének van szentelve e nap, melyen az ország összes tanintézetében, s így a városunk is — gyász emlék ünnepélyeket rendeznek, alkalmi felolvasásnak és szavalkokkal, hogy a kálváriát járó, mártyr halált halt Pátrónánk emléke mélyen belevésdődjék az ifjuság fogékony lelkébe.

Esküdtbíróági elnökök. A debreczeni kir. ítélőtábla elnöke az 1909-ik év tartamára a szatmári kir. törvényszék mellett szervezett esküdtbírói elnökvé dr. *Papoczy* Gyula kir. ítélőtáblai bírói czimmal és jelleggel felruházott kir. törvényszéki bírót, állandó helyettesévé *Szabó* József kir. törvényszéki bírót jelölte ki.

Főszolgabírói helyettesítés. Dr. *Falussy* Árpád Szatmárvármegye főispánja az Erdődön elhalálozás folytán megüresedett főszolgabírói állásra *Jeszenszky* Béla nagykarolyi szolgabíró helyettesítette. Ez a helyettesítés az erdődi járásban közmegelegedést keltett, amennyiben *Jeszenszky*nek a jelzett állásra való végleges megválasztását bizonyosra veszik.

Papszentelés. Vasárnap reggel papszentelés volt a püspöki házi kápolnában, Ó Méltósága 11 papnövendéknek adta fel a tonsurát és kisebb rendeket. Megelőzőleg szerdán estétől vasárnap reggelig szent gyakorlatot tartottak a növendékek *Aalker* István pozsonyi jézustársasági atya vezetése mellett. Ugyancsak vasárnap szentelte áldozópappá a püspök ur Ó Méltósága *Lubomérszky* Jenő diakonust, ki jelenleg Pálócson mint segédlelkész működik.

Gyászhir. *Puskás* Konstantin Nagyvárad-egyházmegyei gör. kath. tanító folyó hó 10-én d. e. 7 órakor, életének 56-ik, boldog házasságának 31-ik, tanítói működésének 34-ik évében, példás türelemmel elviselt hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után jobblétre szenderült.

Ferenczy János írói jubileuma. A „Szatmár-Németi“ lap társunk szerkesztője, *Ferenczy* János, a vidéki hírlapirodalom régi, buzgó és jeles tagja a napokban ülte meg esendes visszavonultságban írói működésének 35. évfordulóját. *Ferenczy* majdnem négy évtizeden át a magyar irodalomnak nagy szolgálatot tett és nem egy állandó és értékkel bíró munkája forog a könyvpiacra. Mi is örömmel üdvözljük hírlapíró társunkat, író működésének nevezetes évfordulója alkalmával, adja Isten hogy még sokáig lehessen hasznos tagja a hírlapirodalomnak.

Tanítói jubileum. *Bodnár* Alajos, a helybeli róm. kath. fiunépliskola szorgalmas és jeles tanítója most töltötte be tanítói működésének 25-ik évét. Terhes hivatásának e határpontján igen szép megtiszteltetésben részesült. A kir. tanfelügyelő meleghangu levelet intézett hozzá; kifejezván eredményekben gazdag munkálkodásáért elismerését. A levél köv. szól: Tanítói működésének negyedszázados fordulóján szívélyesen üdvözlöm s a mindenkoron buzgó kötelelességtudással teljesített, eredményekben gazdag munkálkodásáért elismerésemnek adok kifejezést azon óhajjal, hogy példát adó tevékenységével a derék tanító mintaképeül még számos éven át szolgálhasson. Szatmár-Németi, 1908. október hó 30-án. *Bodnár* György kir. tanfelügyelő. Mi is kívánjuk, hogy a derék tanító még sokáig működhesse a tanúgy javára.

Fogadalomtétel. *Frankó* Tibor irgalmasrendi tag algyógyyszerész vasárnap tette le az egyszerű szerzetesi fogadalmat *Sihányi* János perjel, házfőnök kezébe.

Hymen. *Kovordányi* József pályavégzett munkács egyházmegyei papnövendék jegyet váltott *Medveczky* Bazil kaszómezői gk. lelkes leányával, *Margitkával*. — *Podraczky* Béla nagyboeckai m. kir. erdész a mult nap esküdtött örök hűséget Máramaroszigeten *Nádassy* Lujza kisasszonynak. — *Kail* Dezső ungvári népbanki főkönyvelő jegyet váltott *Kemény* Erzsébet kisasszonnyal. — *Glósz* Lajos beregszászi pénzügyi fogalmazó szombaton esküdtött örök hűséget Beregszászban *Tavaroska* Anna okl. tanítónőnek.

Tanítóválasztás. A beregszászi róm. kath. iskolaszék *Jakner* Endre okl. tanítót a róm. kath. iskolához másodtanítónak választotta meg. A választást a püspök ur Ó Méltósága megerősítette.

Megyei rendkívüli közgyűlés. Szatmárvármegye közönsége holnap d. e. 10 órakor a vármegyei székház gyűléstermben rendkívüli közgyűlést tart. A rendkívüli közgyűlés legérdekesebb tárgyának a vármegyei telefonügyben érkezett miniszteri leirat mutatkozik.

Szatmárvármegye kettősztása. A nagykarolyi pénzügyigazgatósági épület bérlete a jövő évben lejárván, mivel az a pénzügyminiszterium részéről rendeltetésének meg nem felelőnek lesz nyilvánítva, szüksége merül fel annak, hogy a város egy új, a kívánalomnak megfelelő pénzügyi palotát építsen, melylyel szemben a város magát minimális 25 éves bérlettel óhajtotta biztosítani. A megindult tárgyalások folyamán, mint értesülünk, *Wekerle* miniszterelnök oly értelmű kijelentést tett, hogy az e tárgyban végleges elhatározását csak a küszöbön levő megye kettéválasztás végleges rendezése esetén fogja érvényre juttatni.

Ünnepség a zárdában. Az irgalmas nővérek vezetése alatt álló nagykarolyi „Margit“ leánynevelő intézetben f. hó 16-án fényes műkedvelő előadást rendeztek. Előadott egy egyfelvonásos szindarab. *Récsey* Ede házfőnök-igazgató az ünnepségen beszédet mondott.

Áthelyezett tanítónők. A vallás és közoktatási miniszter *Bernhardt* Vilma rahói és *Tivadarné Taninecz* Erzsébet huszti állami elemi iskolai tanítónőket kölcsönösen áthelyezte.

Tanítói körigylés. A szatmárvármegyei általános tanítóegyesület, szatmári köre f. évi rendes gyűlését e hó 10-én tartotta meg a helybeli központi áll. iskolában *Vladár* Ferencz elnöklete alatt. A szép és tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után a napi rend előtt *Marosán* János köri tag szóvátette az állami tanítók lakbérügyét, mely elodázhatatlanul megoldásra vár. A kör megbizta a felszólalót, hogy a kérdést a megyei tanító-egyesület december hóban tartandó közgyűlésén tegye szóvá és ugyanakkor konkrét javaslatot nyújtson be. Ezután ugyancsak *Marosán* János tartott felolvasást „A tanító a nemzeti küzdelemben“ czimen. Felolvasó rámutat azokra az irányokra, melyeket a tanítónak az iskolán kívül teljesítendő hazafias kötelességénél szem előtt kell tartania. A kör köszönetet szavaz a felolvasónak. *Fesztóry* Ottó Géza vezér igazgató sikerült felolvasást tartott „Foglalkozunk a néppel“ czimen. Több apróbb tárgy elintézése után tisztújításra került a sor: a régi tisztviselők újból meg lettek választva egyhangulag. A kir. tanfelügyelőséget a gyűlésen *Sprenger* Ferencz kir. s. tanfelügyelő képviselte. Gyűlés után barátságos összejövetel volt a „Károlyi ház“-ban.

A Csanálosi közigazgatás — kátyuban. Csanálos község képviselő testületét törvényesen gyűlésre hívta össze a bíró. A kitűzött időben a megjelent tagok előtt a bíró kijelenti, hogy: a jegyző, aki nincs itthon, azt üzente, hogy a szolgabíró akar elnökölni, tehát a mai gyűlés elmarad. A bíró esze a jegyző zsebében van, úgy látszik. Azon a gyűlésen pedig, a jegyző ellen irányuló indítvány szerepelt volna. Ezért kellett a gyűlést a szolgabíró közrejárásával — elpaklizni. De ezért mégis a nép gonosz! Nem a, csak birkatürelmü.

HALÁSZ SÁNDOR úri és női cipész SZATMÁR, DEÁK-TÉR 7. sz. (HALMI-HÁZ)

Ajánlja a mélyen tisztelt közönségnek egészen újonnan és a mai kor igényeinek megfelelően berendezett **czipész-műhelyét**, hol is a legegészségesebb kivitelben készülnek mindenféle **sochevrau, lakk, box, zerge és strapa-czipők.** Vidéki megrendelésekre és hibás lábakra különös gond fordítatik.

Szavazó körök. Gróf *Andrássy Gyula* belügyminiszter f. hó 11-én terjesztette be az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényjavaslatot, a mely szerint a választókerületek szavazókörökre oszlanak. A szavazóköröket úgy kell megállapítani, hogy minden r. t. város és lehetőleg minden nagyközség és körjegyzőség külön szavazókört alkosson és így egy-egy szavazókörben a képviselőválasztók száma az 1000-et lehetőleg meg ne haladja. A népesebb r. t. városok és nagyközségek, valamint a nagyobb számú és egymástól távol fekvő kisközségekből álló körjegyzőségek több szavazókörre is oszthatók.

Pályázat. Vármegyénk főispánja két — egyenként 1000 korona segélydíjjal javadalmazott — közigazgatási gyakornoki állásra hirdetett pályázatot. Határidő f. hó 22.

Darányi a gazdasági egyesületekért. A földmívelésügyi tárcza jövő évi költségelirányzatában a gazdasági érdekeket szolgáló egyesületek, körök, bizottságok segítését szolgáló tétel másfélszeresére emeltetett. Ujabb lépést jelent ez abban az irányban, amelyet Darányi már első minisztersége idején maga elé tűzött. Mezőgazdaságunk fejlesztésének nagy munkájában a szaktestületekbe tömörült gazdákkal karöltve kíván eljárni a miniszter s ezzel is gyarapítani és fejleszteni akarja a munkájukat.

Özv. Lauf Józsefné és Fia
szobafestő Szatmár, József kir. herceg-u. 14. sz.

35 év óta fennálló üzlet.

Elvállal szoba és templomfestést, tapétázást, mázolás és minden e szakba vágó munka gyorsan és pontosan való elkészítését olcsó árak mellett. Szíves pártfogást kér özv. *Lauf Józsefné és Fia*.

Aki jó bort szeret inni, keresse fel a HUNGÁRIÁT. Egy liter must házhoz 28 krajczár. Kiemelendő még a többek közt egy palack saját töltésű bor Hungária gyöngye cím alatt 50 krajczár.

Makóczy Géza papi és polgári szabó
Szatmár, Eötvös-utca 4/a. sz.

Ajánlja a főt. elkész urak szíves figyelmébe modern szabó műhelyét, hol is mindennemű reverendákat és papi öltönyöket a legnagyobb pontossággal és jutányos árak mellett készítenek.

Tisztelettel

Makóczy Géza, sekrestyés.

Weisz Zoltán modern könyv-zenemű- és papirkereskedését a Gutmann-palota sarokhelyiségében, fényesen berendezve, megnyitotta!

Aki egy jó varrógépet óhajt venni, az forduljon teljes bizalommal **Hammer Ignácz műszerészhez Szatmár, Battyhányi-utca 1-ső sz.,** mert mint értesültünk, megszerezte a világhírű „Pfaff” gépek egyedüli képviselőjét és ez maga is már a legnagyobb biztosítékot nyújtja arra, hogy egy kitűnő varrógépet kap az, aki nála szerezi be ezen cikkben a szükségletét.

A legolcsóbb óra és ékszer üzlet **Kepes David** mű-órás és ékszerésznél, közvetlen a Színházzal szemben, nagy raktár mindennemű ékszerekben, órákban. Tajtékeműekben és látszerési cikkekben — a legolcsóbb árak mellett. **Minden óra javítás egy évi jótállással csak 80 krajczár.**

Értesítés. Értesitem a m. t. közönséget, hogy **ház, birtok, üzlet és lakásközvetítő irodám** Várdomb-utczába, az izr. templommal szemben helyeztem át. **Zichermann Mór**

Hölgyek figyelmébe!

Több évi külföldi tanulmányaim, tapasztalataim és gyakorlataim után hazajöttem és szülővárosomban **Széchenyi-utca 14. számú házban** (Árpád-utca sarkán) angol és francia

női felsőruha divattermemet

megnyitottam. A nagyrabecsült hölgyek szíves pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Bánk Lőrincz,

a berlini szabásztani akadémián kiképzett okl. szabász.

Hangszer üzlet!

Szalai Simon

hangszer és zongorakészítő s hangoló

Szatmár, Kazinczy-u. 14.

Guttmann-palota.

Köttessük könyveinket Gárdos Ferencz

könyvkötészetében Szatmár, Kazinczy-utca 6-ik szám, hol izléses és csinos munkát gyorsan és jutányosan készíttetnek.

Üzlet átvétel. A Néhma Lajos Józser kávéüzletét átvette **Benkő Sándor,** kinek előzőképessége és szakképzettsége biztosítja a vevő közönséget. 10—12%-al olcsóbban szerezhették be kávé szükségletüket mint bárhol.

Munkatárs: **Vlazáts Vincze.**

Nyomatott a Pázmány-sajtóban Szatmáron.

Ellenbógen Tóbiásné

első szatmári petroleum szállító

Kazinczy-utca 17. szám

Tisztelettel hozom a m. t. közönség szíves tudomására, hogy évek óta fennálló

petroleum szállító

üzletemet Kazinczy-u. 17. sz., a zárdával szembe levő bolthelyiségbe **helyeztem át,** ezek folytán kérem petroleum szükségletét nálam beszerezni, ahol a legfinomabb **császárólajtól kezdve a legolcsóbb minőségű petroleumig,** minden versenyt kizáró **olcsó árban** nálam beszerezhető. — 5 literes kannát **díjmentesen** kölcsönzők. — Minden megrendelést pontosan, saját fogatommal **házhöz szállítok.** Kisebbségek megrendeléseket is eszközölök. — Kiváló tisztelettel:

Ellenbógen Tóbiásné,

petroleum szállító.

Napi árak. — Telefon 164.

Fogorvosi műtermem

és lakásom a **Lévay-palota emeletén, Hám János-utca 12-ik szám alatt van (a kir. törvénytől széli palotával szemben).** **Kiváló tisztelettel. BAKCSY, fogorvos.**

Aki igazán finom, kényelmes, elegáns és tartós honi gyártmányú lábbelit akar vásárolni, az bizalommal fordulhat

Kívánatra mérték után bármilyen kivitelű cipők és oszmák is készülnek.

Vuja János

hoz, **SZATMÁR, Deák-tér,** (Keresztes András-féle ház) aki dusan felszerelt **cipő-raktárában** csakis **valódi finom bőrből,** a már is világhírű hazai gyárakban cipőket és oszmákat **nagyon is versenyképes árak mellett** hozza forgalomba és üzletéből **minden olcsóbb rendű készítményt a szokásos bőr és talp utáztatokat teljesen kiküszöbölte,** és a kinek áru osnosság dolgában is párját ritkítja

A kolozsvári „Kristály” Gőzmosó és Vegytisztító Gyár:

mos, tisztít **fehérneműeket és felsőruhákat** a legszebb kivitelben, gyorsan, **előnyös árak ellenében.** **Tíz koronát** meghaladó megbízások bérmentve küldetnek vissza.

Csomagolás díjtalan!

Czím: **„KRISTÁLY”**

GŐZMOSÓ GYÁR

KOLOZSVÁR, Pályaudvar.

Szálloda, étterem és kávéház megnyitás! ..

Értesitem Szatmár város és vidéke m. t. közönségét, hogy a

„Károlyi-Szállodát“

átvettem

és azt szeptember 5-én megnyitottam. Felhívom a m. t. közönség b. figyelmét az ujonnan átalakított és fényesen berendezett **kávéházra**, hol is kitűnő tekeasztalokról gondoskodtam. — Izletes ételek, szakszerűen kezelt borok és mindig frissen csapolt sör, a nap bármely szakában kapható, nemkülönben kitűnő zónareggelik.

Havi abonensek elfogadtatnak.

Elvállalok **lakodalmakat és társasvacsorákat**. — Társaságok részére külön helyiségekkel (schambre-szeparé) rendelkezem. — A m. t. közönség szíves pártfogását kérve, kitűnő tisztelettel:

Márkus Sándor,
vendégfő.

Kitűnő tekepálya!

Szíves tudomásul!

Bátorkodom a nagyérdemű hölgyközönség szíves figyelmét felhívni, mielőtt a szőrmeszükségletét beszerezné, tekintse meg saját készítményű finom **szőrme-boáimat** (coliót), melyekből nagy választékot tartok raktáron; ezenkívül mindennemű finom **szőrme-árúkat** **muffokat** és **persiáner-sapkákat**.

Egyszermind szíves tudomására hozom, hogy ugyanezen üzlethelyiségben **kötszerraktáram van**, melyben nagy választékot tartok mindennemű kötszerekben.

Továbbá **gummi árúkbán** nagy választékot tartok.

Postai megrendeléseket diszkrétan esz-közlöm.

Utazóbundák kikölesönöztenek!

Kérve a n. é. közönség becses pártfogását, pontos kiszolgálásom teljesítése mellett maradtam teljes tisztelettel

Görömbey János szücs
DEÁK-TÉR, ANTAL D. HÁZ.

100.000

lábat tesz tönkre a szűk cipő. Aki ennek ellensége, önmagának meg jóbarátja, az rendelni fog izlése szerint cipőt

VALEK és RAJZ

czipész mesterek üzletében
Szatmár, Eötvös-u. 2. szám
(Heinrich-palota.)

Megjelent

a Pázmány Képes Naptár

az 1909. évre.

Kapható a Pázmány-sajtó könyvnyomdában Szatmáron, Iskola-köz 3.

Ára 60 fillér.

!! Tömeges megrendelésnél árkedvezmény!!

Automobilok és 3 kerekű triciklik.

BABAKOCSIK ÉS HINTALOVAK!

Megkezdődött a nagy őszi és téli vásár!

Óriási választék újdonságokból, melyek egyedül csak

SZATMÁRI BAZÁRBAN

Kazinczy-u. 10. sz. alatt kaphatók a leggyorsabbtól a legizlésesebb tárgyak, u. m.: játék, díszmű, rövid, nürinbergi, aczél, tajték, üveg, porcellán és öntvény-árúk, gram-mophonok, fonographok, lemezek és hengerek óriási választékban, mélyen leszállított árak mellett vásárolhatók

Blatniczky István, Szatmár, Kazinczy-utca 10. szám alatt levő
„SZATMÁRI BAZÁR“ - JÁBAN.

MÉRSÉKELTEN SZOLID SZABOTT ÁRAK!

Óriási választék francia habákbán.

HORVAY és SZABÓ

festők Szatmár, Kinizsy-u. 29.

Elvállalnak szobafestést, mázolást, czim- és czimer-festést, valamint aranyozást és tapétázást. Templom festéseket minden stílusban.

:: :: Üveg czimtáblák készítése :: ::

Bakos és Papp

épület- és mülakatosok SZATMÁR, Kazinczy-utca 28. sz.

Ajánljuk a mai kor igényeinek megfelelően berendezett

lakatos-műhelyünket

a m. t. közönség szíves figyelmébe, hol is a legszolidabb árak mellett készítünk mindennemű épületvasalásokat, modern vasrácokat, kapukat, ajtókat, sirkerítéseket, esinos kivitelű takarék-tűzhelyeket és modern kivitelű vasbélégyzőket.

Különös gondot fordítunk kutfelszerelésekre és mindennemű javításokra.

Kölesön-könyvtár

Kazinczy utca 16. sz. alatti üzletemben a magyar irodalom régi és legújabb jeles íróinak művei olcsó díj mellett kölesön vehetők. — **Cseplák Bálint.**

ŐSZI SARJU LEGELŐ

300 hold kiadó
a csonkási bérletünkön.
NEUSCHLOSZ TESTVÉREK
Szatmár, Deák-tér 7. sz.
Telefon szám 16.

Hammer Ignátz

műszerész, kerékpár és varrógép-
raktár Szatmár, Batthyányi - u. 1.
Schwaroz Albert-féle bolthelyiségben.

Világhírű

„PFAFF“

varrógépek Szatmárme-
gye egyedüli képviselője.

**Kedvező részletfize-
tés, 8 éves jótállás.**

Szakszerű javítóműhely

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Elsőrendű porosz kő- szén és vágott tűzifa

valamint

**I. rendű bükkhasábfa,
I. rendű gyertyánfa,
I. rendű cserfa,
I. rendű tölgyfa,**

**vastag hántott vargafa,
többféledorongfa kapható**

Fischer Herman

fakereskedőnél Szatmár,
Báthory-utca 10. sz. Telefon 122.
Raktárak: a lakásnál, a Szentvér-
és máv. állomásnál.

Inglik József

polgári-, papi- és egyenruha-üzlete
Szatmár Deáktér. Városház-épület.

Több egyenruházati intézet szerződött szállítója.

Készít mindennemű *polgári öltönyöket, papi reverendá-
kat*; mindennemű öltöny készítésnél a fősulyt az *elegáns sza-
bás és finom kivitelre* fektetem, a mellett teljes kezességet vállalom
szállítmányaim valódi színe és tartósságáért.

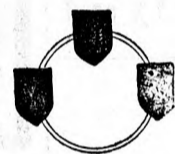
Állandó nagy raktár honi és angol gyártmányú szövetekben,
Elsőrangú egyenruházati és hadi felszerelési intézet. Üzletem *nagy
forgalma* által áruimat *olcsóbb ár mellett szállíthatom*, mint
bármely más czég.

Átalakítások gyorsan és olcsón eszközöltekn.

Kérem ennél fogva engem becses megrendeléseivel megtisztelni-
biztosítom, hogy a legcsekélyebb megrendelésnél is a legnagyobb
megelégedésére fogok szolgálni.

INGLIK JÓZSEF,
szabómester.

IFJ. RUBINSZKY

FERENCZ

IPARMŰVÉSZETI

MŰHELYE

SZATMÁR, UJ-UTCA 3/a SZ. (SAJÁT HÁZ).

Modern háló, ebédlő, szalon vagy
uri szoba berendezések, vala-
mint leányszoba berendezések
művészi kivitelben készülnek.

KIVÁNATRA TERVEKKEL IS KESZSÉGGEL SZOLGÁLOK.

Telefon 85.

Helyi 1 kor. ér-
tékű vásárlás már
helybe szállítva.

Árjegyzék

BÖLÖNYI LÁSZLÓ

MÉSZÁROS és HENTES, FRISS és FÜSTÖLT HUSNEMŰEK ÜZLETÉBŐL
SZATMÁR, a Széchenyi-utca sarkán.

Helybelli
megrendelések
hazaszállítva.

Az árak változás esetén kötelezettség nélkül, készpénz vagy utánvétellel értendők.

5 kilós postarendelvény pontosan eszközöltekn.

Friss husok.		frt.	kr.			frt.	kr.			frt.	kr.
1 ko.	marhahus pecsenye	64		1 ko.	debreczeni páros	60		1 ko.	sonka csont nélkül	1	30
1 "	" levesnek	60		"	lengyel kolbász	80		"	kifőve	2	50
1 "	sertéshus	68		"	sonka kolbász	80		"	Császár hus bőrrel		90
1 "	borjúhús	76		"	krakói	80		"	karaj bőr nélkül		90
1 "	bárányhús	60		"	krinolin	80		"	lapocka és oldal		72
1 "	juh-hús	—		"	parizer	80		1 ko.	páczolt nyelv.	1	20
1 "	friss hár olvasztani	72		"	máj. sajt	80		1 drb.	sertés nyelv.		20
1 "	" szalona	72		"	disznófej sajt	74		1 ko.	tepertő		80
1 "	" bőrnélkül	72		100 pár	virslitormás	5		Szalónák.			
1 "	friss kolbász borsos	76		100 pár	frankfurti	8		100 ko.	fehér szalona	76	—
1 "	fokh. citromos	76		100 drb.	salvaládé	5		1 ko.	paprikás stráf		88
1 "	friss zsír	80		Kolbász árak.				"	kolozsvári szelet		96
1 ko.	szalámi	2		Füstölt árak.				"	füstölt szalona		80
1 "	füstölt magy. kolb.	90		1 ko.	sonka páczolt	1	20				

Tisztelettel: *Bölönyi László.*